

فقه اسلامی - 27

احکام تربیتی

نماز

نماز مسافر

مسئله 1 - نمازهای چهار رکعتی مسافر با شرایط ذیل ، باید دو رکعتی به جا آورده شود :

- 1- سفر او کمتر از هشت فرسخ شرعی نباشد.
- 2- از آغاز سفر، قصد هشت فرسخ را داشته باشد.
- 3- در بین راه ، از قصد خود منصرف نشود.
- 4- قبل از طی کردن هشت فرسخ، به وطن خود یا جایی که در حکم وطن اوست نگذرد.
- 5- سفر او برای کار حرام نباشد.
- 6- از صحرا نشینانی که همواره در بیابانها می گردند نباشد.
- 7- شغل او مسافرت نباشد.
- 8- به حدّ ترخّص رسیده باشد.

شرط اول - سفر او کمتر از هشت فرسخ شرعی نباشد

مسئله 2 - کسی که رفتن و برگشتن او هشت فرسخ است باید نماز را شکسته بخواند، خواه در همان روز و شب برگردد یا فاصله ای بیفتد، مگر این که در بین این مسافت، ده روز قصد اقامت کند.

مسئله 3 - اثبات مسافت هشت فرسخ را از راههای مختلف می توان فهمید :

نخست این که خودش مسافت را اندازه گیری کند،

دوم این که در میان مردم معروف باشد،

سوم این که شخص مورد اعتمادی خبر دهد.

مسئله 4 - هرگاه محلی دو راه دارد که یکی کمتر از هشت فرسخ و دیگری هشت فرسخ یا بیشتر است، اگر از راه اول برود باید تمام بخواند و اگر از راه دوم برود نمازش شکسته است.

مسئله 5 - برای اندازه گیری مسافت هشت فرسخ باید از آخرین خانه های آبادی یا شهر حساب کند.

شرط دوم - از آغاز سفر، قصد هشت فرسخ را داشته باشد

مسئله 6 - کسی که بدون قصد سفر که هشت فرسخ است از آبادی یا شهر خود خارج شود و یا اینکه به دنبال گمشده ای می رود و نمی داند چه مقدار باید برود تا مقصود خود را پیدا کند، باید نماز را تمام بخواند، ولی در هنگام برگشتن چنانچه تا وطن یا محل اقامتش هشت فرسخ یا بیشتر باشد باید نماز را شکسته بخواند و در صورتی که کمتر از هشت فرسخ باشد، باید تمام بخواند.

مسئله 7 - اگر اول می خواهد به محلی که کمتر از هشت فرسخ است برود و در وسط راه یا پس از رسیدن به آن مقصد، قصد کند مسافرت خود را ادامه دهد بطوری که مجموع مسافرت او هشت فرسخ باشد یا کمتر باشد، چون از اول قصد نداشته باید نماز را تمام بخواند، ولی اگر در اثناء مسیر یا پس از رسیدن به هدف، قصد کند از آنجا هشت فرسخ یا بیشتر برود، نماز او شکسته است.

شرط سوم - در بین راه از قصدش منصرف نشود

مسئله 8 - هرگاه پیش از رسیدن به چهار فرسخ از قصد خود برگردد، باید نماز را تمام بخواند، اما اگر بعد از رسیدن به چهار فرسخ از مسافرت خود منصرف شود، باید نماز را شکسته بخواند، مگر این که بخواد در همان جا به مدت ده روز اقامت کند.

شرط چهارم - عبور نکردن از وطن خود یا جایی که در حکم وطن است .

مسئله 9 - هرگاه مسافر به وطن خود وارد شود، سفر او قطع می گردد و همچنین اگر به محلی برسد که بخواد به مدت ده روز در آنجا اقامت کند.

شرط پنجم - سفر او برای کار حرام نباشد

مسئله 10 - اگر به قصد انجام معصیت مانند دزدی، خیانت، شهادت دادن به ناحق یا کار حرام دیگری سفر کند، باید نماز را تمام بخواند.

مسئله 11 - هرگاه سفر او حرام نباشد و به منظور کار حرامی نیز سفر نمی کند، ولی در اثناء سفر، معصیت یا معصیتهایی انجام می دهد، مثل این که در سفر غیبت کند و به کسی ظلم نماید، نماز او شکسته است.

مسئله 12 - هرگاه کسی با اختیار خود همراه ظالمی سفر کند و مسافرت او کمک به ظالم محسوب شود، سفر او حرام است و نمازش را باید تمام بخواند.

مسئله 13 - کسی که برای امرار معاش به شکار می رود سفرش حلال و نمازش شکسته است، اما کسی که برای لهو و خوشگذرانی به شکار می رود، سفرش حرام است و نمازش را باید تمام بخواند.

شرط ششم - از صحرائین های بیابانگرد نباشد

مسئله 14 - «صحرائینهای بیابانگرد» که اقامتگاه خاصی ندارند و هر جا آب و خوراک برای حیواناتشان فراهم باشد توقف می کنند، باید در این مسافرتها نمازشان را تمام بخوانند.

مسئله 15 - هرگاه صحرائشین بیابانگرد مانند مردم دیگر برای حج، تجارت، یا مسافرت دیگری غیر از مسافرتی که جزء زندگی اوست برود باید نماز را شکسته بخواند.

شرط هفتم - شغل او مسافرت نباشد

مسئله 16 - راننده های وسایل نقلیه بین شهری ، خلبان ها، ناخدای کشتی ها، ساریبان ها و مانند آنها که سفر، شغل آنهاست باید نماز را تمام بخوانند.

مسئله 17 - کسی که مسافرت، مقدمه شغل اوست، مانند تاجری که همه روزه یا در بیشتر روزهای هفته برای انجام کار خود به مکان دیگری می رود که رفت و آمد او هشت فرسخ یا بیشتر است، باید نماز را تمام بخواند .

مسئله 18 - کسی که شغل او مسافرت است، اگر برای کار دیگری غیر از شغل خود (مثلاً برای حج یا زیارت یا گردشگری و امثال آن) مسافرت کند، باید مانند سایر مسافران نماز را شکسته بخواند.

مسئله 19 - مدیران کاروان حج و زیارت و راهنمای حجّاج و مانند آنها ، در صورتی که مسافرت جزء یا مقدمه شغل آنها محسوب شود و سفر آنها در طول سال استمرار داشته باشد، به نحوی که از نظر عرف ، بگویند همواره در مسافرت است ، باید نماز را در طول سفر حج و زیارت که گفته شد تمام بخوانند.

مسئله 20 - کسی که فقط در مقداری از سال ، مثلاً در فصل تابستان شغلش مسافرت است ، باید فقط در سفری که در همان فصل برای کارش انجام می دهد، نماز را تمام بخواند.

مسئله 21 - کسی که شغلش رانندگی داخل شهر است اگر به سفر خارج از شهر برود و هشت فرسخ و بیشتر باشد، نمازش شکسته است، اما کسی که هم راننده داخل شهر است و هم راننده بین شهری است، وقتی به خارج شهر می رود نماز را باید تمام بخواند؛ مشروط به اینکه حد اقل در هر ده روز یکبار به خارج از شهر یا آبادی خود در حد هشت فرسخ مسافرت داشته باشد.

شرط هشتم - به حدّ ترخّص رسیده باشد

مسئله 22 - «حدّ ترخّص» یعنی جایی خارج از وطن شخص که وقتی برای سفر از شهر یا آبادی خود بیرون می رود و به آنجا می رسد ، باید از آنجا به بعد نماز چهار رکعتی را دو رکعت بخواند و همچنین؛ وقتی از سفر برمی گردد و به آنجا می رسد باید نماز را تمام بخواند.

مسئله 23 - حدّ ترخّص با یکی از راه های ذیل، مشخص می شود:

1- به اندازه ای از شهر یا آبادی خود دور شود که صدای اذان شهر و آبادی را نشنود.

توضیح: مقصود ، اذانی است که بدون بلند گو و دستگاه های مشابه گفته شود .

2- یا اینکه دیوارهای آخرین خانه های آبادی و شهر را مشاهده نکند.

مسئله 24 - اگر از وطن خود خارج شود و شك کند به حدّ ترخّص رسیده یا نه، باید نماز را تمام بخواند ؛ و هنگامی که از سفر به سوی وطن باز می گردد ، اگر شك کند به حد ترخص رسیده یا نه، باید نماز را شکسته بخواند.

مسئله 25 - مقصود از وطن در مسائل فوق ، محلی است که انسان آن را برای اقامت و زندگی خود انتخاب کرده، خواه در آنجا متولد شده باشد یا نه و خواه وطن پدر و مادرش باشد یا خودش آنجا را انتخاب کرده باشد.

مسئله 26 - محل تولد شخص، تا زمانی که از آن اعراض نکرده، وطن او باقی می ماند.

مسئله 27 - اگر شخصی غیر از محل تولد خود مکان دیگری را به عنوان محل اقامت خود برگزیند ، در صورتی که حد اقل شش ماه در سال در آنجا زندگی کند، در حکم وطن او خواهد بود.

مسئله 28 - هرگاه مسافری می خواهد به مدت ده روز متوالی در محلی بماند، یا می داند اجباراً باید در آنجا توقف کند باید نماز را تمام بخواند.

مسئله 29 - هرگاه کسی قصد اقامت ده روز کند و بعداً منصرف یا مردّد شود، اگر پیش از خواندن يك نماز چهار رکعتی باشد، در بقیه روزها نمازش شکسته است، ولی اگر بعد از خواندن يك نماز چهار رکعتی منصرف یا مردّد شود، باید تا وقتی در آنجاست نماز را تمام بخواند.

مسئله 30 - کسی که قصد کرده ده روز در محلی بماند، اگر بیشتر از ده روز بماند، تا وقتی که آنجا را ترک نکرده باید نمازش را تمام بخواند و لازم نیست دوباره قصد ده روز کند.

مسئله 31 - هرگاه مسافر در محلی توقف کند ولی نمی داند مدّت توقف او ده روز یا کمتر یا بیشتر است ، باید نماز را شکسته بخواند، و اگر تردید او ادامه یابد؛ بعد از گذشتن سی روز باید نماز را تمام بخواند، اگر چه پس از آن ، کمتر از ده روز در آنجا بماند.

مسئله 32 - هرگاه کسی می خواهد نه روز یا کمتر در محلی بماند بعد از گذشتن این مدّت باز تصمیم می گیرد نه روز یا کمتر بماند و این وضعیت ادامه یابد؛ تا سی روز باید نماز را شکسته بخواند، ولی از روز سی و یکم به بعد ، باید نماز را تمام بخواند؛ هرچند همچنان مردد باشد.

مسئله 33 - کسی که می داند مسافر است و نماز را باید شکسته بخواند اگر عمداً تمام بخواند نمازش باطل است. اما هرگاه حکم نماز مسافر را که باید شکسته باشد نمی دانست و این مسئله را نشنیده بود و به جای نماز شکسته، نماز را تمام خواند، نمازش صحیح است.

مسئله 34 - هرگاه فراموش کند که مسافر است و نمازش را تمام بخواند ؛ اگر در وقت یادش بیاید باید دوباره به صورت شکسته به جا آورد و اگر بعد از وقت متوجّه شود، نمازش صحیح است و قضا ندارد.

مسئله 35 - هرگاه مشغول نماز چهار رکعتی است و در بین نماز یادش بیاید که مسافر است، اگر به رکوع رکعت سوم نرفته باشد، باید نماز را دو رکعتی تمام کند و اگر به رکوع رکعت سوم رفته نمازش باطل است و باید آن را شکسته اعاده کند.

مسأله 36 - هرگاه کسی در اوّل وقت نماز، مسافر بوده و نماز را نخوانده و بعد به وطن یا جایی که قصد دارد ده روز بماند وارد شود و هنوز وقت نماز باقی است؛ باید نماز را تمام بخواند. و اگر کسی در اوّل وقت در وطن یا محلّ اقامت بوده و نماز را نخواند، و در حالی که هنوز وقت باقی است به مسافرت برود، باید نمازش را در سفر شکسته بخواند.

مسأله 37 - هرگاه نماز کسی در سفر قضا شود، باید قضای آن را شکسته بخواند؛ هرچند آن نماز را در وطن قضا کند. و اگر در وطن نمازش قضا شود، باید قضای آن را تمام بخواند؛ هرچند در سفر آن نماز قضا را انجام دهد.